"ROBOTCHYJ NAROD"
(The Working People)
The official organ of the Ukrainian Social Democratic Party,
Affiliated with the S. D. Party of Canada.
Published semi-weekly by
The Executive Committee of the U. S. D. P. of Canada.
at 873 Main St. Winnipeg, Man.

Phone St. John 1465 **M. Popovich, Editor.**

Subscription $2.50 per year.

"РОБОЧИЙ НАРОД"
одинока в Канаді і найстарша в Америці соціял-демократична часопись, орган Укр. Соц. Дем. Партії в Канаді.

Виходить два рази на тиждень. Редактор М. Попович.

Річна передплата на" Р.Н." виносить $2.50
Рукописий не звертає ся.

ЗА ОГОЛОШЕНЯ РЕДАКЦІЯ "Р. Н." НЕ ВІДПОВІДАЄ.

Адреса до "Р.Н." така:
"ROBOTCHYJ NAROD"
Box 3658, (Sta. B.) Winnipeg, Man.

РЕЖІМ КРОВИ Й ШИБЕНИЦЬ В АВСТРІЇ.

В австрійському парляменті мав посол Тресіч-Павічіч при буджетовій дебаті промову про політику крови і шибениці, яку провадила Австро-Угорщина супроти нещасного полудне-во-славянського населення. Велика промова його була обчислена на 2 години, але з огляду на постанову парляментарну, після якої бесідник в дискусії буджетовій міг тільки пів години говорити, мусів він її значно скоротити. Віденська "Arbeiter-Zeitung" подає, що сю промову подасть вона в цілости. Розуміють ся, сьому стане на перешкоді цензура. Зате хорватська "Novosti" зважилась подати промову згаданого посла. Подала одначе не всю, бо тільки в числах з 24 і 25 жовтня. В ч. з 26 жовтня редакція мусіла читачам обявити, що цензура заборонила продовженя промови. А ле й те, що дійшло до відомости публичної з промови сербського посла, кидає як найяркійше світло на той страшний, нелюдський режим, який запанував в Австрії з вибухом війни.

Сміло можна сказати, що ні в одній воюючій державі (за виїмком може Турції) не діялись такі страшні, жорстокі, звірські річи, як в проклятій державі Габсбургів. Грозою мусить наповняти промова кождого, хто її почне читати. А не треба забувати, що Тресіч-Павічіч, який здобув ся на велике геройство і самопожертвованє, розкриваючи перед цивілізованим світом в австрійськім парляменті катівське ремесло Австро-Угорщини — він на початку промови заявив, що коли він після виголошеня своєї промови зникне, хай світ знає тоді, що спрятала його Австрія! — що се тільки одна частина правди подана до публичної відомости. Маємо вірне представленє, хоч тільки фрагментарне, що діялось з Сербами. Одначе, що роблено з Чехами і Українцями, се досі покрите великою таємницею. Маймо надію, що не на довго, що прийде час, коли всї кровавi страхіття в Австрії вийдуть на світло денне.

Ось частинна промови Тресіча-Павічіча:

Як завсїгди, так і в сій війні наш народ посилано в перші огневі лінії, де в градовому огні куль він був виставлений на повне винищенє. А рівночасно нищено той сам народ на його рідній землї шибеницею, оловом, штиком, тюрмою, депортацією, прогнанєм, евакуацією, виїмковими судами, голодом, табором бараковим і свідомо защіплюваними хоробами. Ще перед війною і головно після атентату в Сараєво започаткувала полїція сї переслїдуваня австрійських Сербів, натровлюючи підбехтану вуличну товпу до масакр і погромів. Посол Іван Франк заявив в хорватському соймі, що шеф аграмської полїції дав йому до зрозуміня, що сербських провідників товпа вимордує.

Коли бесідника після 3-місячної тюрми в Марбург у перве приведено перед суддю, то він сказав, що не знає, за що його, Тресіча-Павічіча, обвиняють, але він легко се зрозуміє, коли уявить собі, "що в самій Дальматії, Істрії і Карнтії арештовано понад 5000 осіб". Можна собі після сього представити, кілько було арештовань в Босні, Герцеговині, Славонії і Угорщині. Сотками усувано нещасних при найстрашнїйших знущанях і безчещуваних з боку розфанатизованої сальдатески і мадярської черні. Богато з них збожеволїло. Зі Спальято вивезено бесїдника разом з його товаришами по горю до Фюме а потім через Аграм і Будапешт до Марбурга. Страшний сей транспорт тревав від Фюма три днї і три ночі. Після сих страшних днів і ночий загнано людий до стайні для коний, де вони мусїли на голій підлозї відпочивати і спати, удушуючись від смороду. Вони мусїли дивити ся, як жовнїри плювали їм в зупу, яку їм подано (порушенє на лавах послів).

В Грацу лїкар тюремний мав звичай відзивати ся до нещасних плїнників, що сим зрадникам належалоб дати отруту, бо на природну смерть вони не заслугують. Масово гинули плїнні від мук і горя в Марбурґ і Грацу.

Ще гірша була доля арештованих в Мостарі, Добою і Араді. В Мостарі спали нещасні разом із злодіями, злочинцями і циганами, в одній пивниці на голій землї. Кибель був завсїгди повний, його зміст виливав ся на землю, по котрій люди ходили, на якій спали і їли (бурливі оклики).

З Мостару поволочено тих, що остали при житю в каземати кріпости Арад. Мадярська товпа била їх, висмівала, плювала в лице, жовнїрі знущали ся над ними, бючи їх кольбами і штиками. В казематах гризли їх воші і блощиці, вони не могли спати; їх так зіпхнено богато разом, що вони не відчували зимна. В Араді згинуло від такого поведеня 3—4000 осіб. На свідка сих фактів покликує бесїдник підпрефекта міста Градіска і трьох лїкарів, подаючи їх повні назвиска.

В Добою було найгірше. Околиця сього міста се один великий цвинтар тих нещасних і невинних жертв. В отвертих вагонах для худоби привезено сюди сербських і чорногорських полонених разом з боснїйськими виселенцями, виставлених на зимно, дощ і вітер, голод і спрагу, безсонність і т. д. Замкнено їх в бараках, де раніше закопано хорих коний, не вичистивши їх, ані не перевівши дезінфекції. Полонені зразу набрались всякого нехлюйства і хоріб. Сторожі змилосердили ся вкінцї над жінками. Їх розібрано до гола, волося на цілому тілї вистрежено і заклеєно полові части якогось рода тов щем.

З початку вмирало що днини 15—20 полонених; від 5 квітня 1916 до 90. Після цілком певних донесень померло в Добою більше як 8000 невинних жертв.

Намісник Босни й Герцеговини, генерал Потьорек велїв усе пограничне населенє сих країв вивести в їх глубину. Такви селено пр. цїле село Сірче. На горі Рудо задержали жовнїри поїзд прогнаних, приневолили їх викопувати собі гроби і спокійно класти ся до них, кождий до свого. Много жінок з дїтьми при грудях вступило в гроби. Відтак почали жовнїри стрілляти. Розстрілювано групами: живі мусїли ховати вбитих, аж прийшла на них черга, бути розстріленим. Так улекшували со бі жовнїри працю (оклики обуреня).

В Челебіч, повіт Фоча вибили жовнїри без ніякого суду усе мужеське населенє між 14 і 60 роками. Після відомостий по сла Кости Майкіча згинуло в тюрмах Сараєва понад 10 тисяч, не рахуючи повішених.

Бесїдник обмежуеть далї на вичисленю инших місцевостий, де змасакровано дїячів, священиків, професорів, урядників, купців, не числячи селян. Він наводить їх повні імена. Найбуйнїша фантазія не може представити, яких тільки не уживано засобів, аби людий вбивати. Розстрілювано їх мітрайлезами, топлено в ріцї Савї, привязувано їх до копиць сїна, які відтак підпалювано. Богато з тих невинних оставало непохованими цїлими тижнями. Воронне клювало їм очі.

Бесїдник обмежуесь далї на вичисленю инших місцевостий, ваних в многих місцевостях, з инших не може подати їх доклад них цифр. Але він знає найпевнїйше, що скрізь панував стричок. Один мадярський баталїон привіз собі шнур довгий на 1000 метрів, коли його вислано зі Сараєва на границю! В Тузлї бачено 300 сербських мешканців, повішених на деревах. Про генерала Потьорека твердять, що він сам один підписав 3500 засудів смерти (Слухайте! Слухайте! Велике обуренє на лавах).

Тут уриваеть ся промова, сконфіскована далї цензором, в котрій подано тільки все, що найважнїйше.

В. Л.

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ У. С. Д. Р. П.

(Продовженє).

Таким чином було усуното, те, що могло стати на перешкоді з'єднаню. Одначе Ц.К.Р.С.Д.Р.П. відкинув умови з'єднаня, пропонуючи повне злитє, дозволяючи як відшкодоване за самознищене організаційне пропагувати ідею автономії України в лонї єдиної Рос. С.Д.Р.П. На таких умовах з'єднанє, очевидно, не могло бути переведене.

Українська фракція II. Думи лїчила до 40 душ. Все се були переважно радикальні елементи. Були там соціял-демократичні дезертери. Затуманюючи революційною і соціялїстичною фразеольогією дрібно-буржуазну і націоналїстичну суть своїх соціяльно-політичних домагань; являючи ся de facto парляментського репрезентацією української радикально-демократичної партії — українська фракція притягувала в свої ряди всїх національно-свідомих послів, особливо з поміж селянства і мала всї шанси монопольного впливу на народні маси України.

Успішно бороти ся проти консолїдації ріжних соціяльно-економічних груп, в сутї річи суперечних між собою, і шляхом зовнїшнього впливу на соціялїстичні елементи утворити соціял-демократичну групу — могла тільки національна, українська соціял-демократія.

Розвязанє У.С.Д-тії в рядах російських товаришів — як се було запропоновано Ц. К.-том Р.С.Д.Р.П. — мало-б і на будучину ті наслїдки, що монопольним впливом на українські політичні групи користали ся-б радикал-демократи, а се перешкоджувало би нормальному розвиткові клясової боротьби.

III. Черговий З'їзд, котрий зібрав ся в марці 1907 року і заняв ся головним чином справою з'єднаня та питанєм про відношенє до української трудової Громади в Думі*).

В справі з'єднаня з'їзд, одобривши поступованє Ц. К. партії, сконстатувавши, що Ц.К.Р.С.Д.Р.П., одкинувши проект з'єднаня, своєю пропозицією повного злиття нарушив зміст постанов стокгольмського "об'єдінітельного" з'їзду, постановив в дальших переговорах керуватись слїдуючими ультимативними пунктами:

1) Українська соціял-демократія входить в Російську С.Д.Р.П., як національна організація українського пролєтаріята.

2) У.С.Г. має своє представництво в Ц.К.Р.С.Д.Р.П.

3) Місцеві органи, що мають керувати клясовою боротьбою всього місцевого пролєтаріяту, складають ся на основі про порціонального представництва із делегатів від національних організацій.

4)Російська С.Д.Р.П. визнає автономію України..

До з'їзду і після з'їзду було кілька спроб полагодити питанє про з'єднанє, особливо перед виборами до II. Думи, але сї спроби не дали ніяких наслїдків, бо ні та, ні друга сторона не зіходили з занятих позицій. Таким чином У.С.Д.-ія до сього часу лишаеть ся ізольованою, єдиною соціял-демократичною партією в Росії, яка ще не з'єднала ся з Рос. С.Д.Р.П.

В резолюції про відношенє до української парламентської "Трудової Громади" з'їзд схарактеризувавши її як явище не природне і шкідливе, постановив:

1) Розкривати шкідливість національної групіровки клясово ріжнородних елементів і тим прискорювати розклад громади на її складові частини;

2) Критикуючи дрібно-буржуазну програму Громади відокремлювати пролєтарські елементи її в соціял-демократичну фракцію.

3) Підтримуючи ті кроки фракції, які будуть в повній згоді з інтересами і вимогами пролєтаріяту, штовхати її на шлях послїдовної революційно-демократичної тактики.

4) Ведучи як найенергічнїйшу боротьбу з неминучим націоналїзмом Громади ставити супроти її позиції в національному питаню на Україні, клясову точку погляду українського пролєтаріяту в сій справі.

4) Уважати участь українських соціялдемократів в Громаді не можливою.

Оцінюючи момент перед скликанєм II. Думи, як момент "глибокого соціяльно-політичного процесу розвитку революційної свідомости народніх мас, при часовій відступности проявів революційної боротьби; визнаючи, що всї політичні і економічні проблеми, які висунула революція, можуть бути розвязані лише після повної побіди революції, по своїй суті буржуазної; визнаючи за Думою велике значінє яко фактора організуючого і політично виховуючого народні маси, — завданє соц.-демократії в відношеню до Думи з'їзд означив так: використовувати думську трібуну в агітаційних і організаційних цілях, критикою законопроєктів буржуазних партій і внесенєм своїх вести за собою революційно-демократичну частину Думи проти уряду і лїберальної буржуазії, в своїй агітаційній роботї доводити неминучість і необхідність всенародного узброєного повстаня, через яке йде шлях до всенародного (загально-російського) установчого зібраня.

З'їзд при цьому висловив ся проти підтримки соціялдемократією вимоги думського міністерства.

Визнавши переживаємий момент, як момент певного спокою, як антракт перед другою дїею революційної драми, до якої треба збирати ся з силами, з'їзд відніс ся негативно до практикуваня в політичній боротьбі, я такий момент, так зв. "партізанських виступів".

Тим більше мусїв з'їзд зробити се, що загально-суспільна дезорганізація і анархія породила в партії елементи, котрі на свою руку почали практикувати анархістичні засоби боротьби. "Терор, масова експропріяція державних коштів, та інші форми партізанської боротьби, поставлені під контроль партії, по мислї з'їзду, можуть практикуватись лише в моменти масової революційної боротьби. Тоді партізанські виступи "підвисшують бойову енергію мас, одіграють важливу ролю в справі найглибшого і найповнїшого знесеня старого ладу".

Але з особливою рішучістю висловилось проти анархістичних методів боротьби масове зібране наших київських робітників в вересні 1907 року. Резолюція, яку винесло зібранє, в свій час облетїла майже всю російську пресу.

В такому-ж роді резолюції виносили потім інші робітничі партійні зібраня і мали великий вплив на отверезіне горячих, не зрівноважених голов.

(Кінець буде).

*) Вчч. 20—21 "Землї і Волї" за 1907 рік видруковано всї резолюції III партійного з'їзду.

КАПІТАЛЇСТ ПРО БОЛЬШЕВИКІВ.

Опінія про большевиків американського капіталїста, який щойно повернув з Росії, де на власні очи видів большевицьке правлїнє.

"Ню Йорк Таймс", який є одною із найбільших часописий в цілій Америці, подає в своїм недільнім додатку, з дня 27 сїчня с. р., дуже важні вислови американського капіталїста і голови місії американського Червоного Хреста в Росії, полковника В. Б. Томсона про російських большевиків. Він щойно повернув з Росії, де перебував через послїдних чотири місяці і на власні очи видів правлїнє большевиків.

Опінія полк. Томсона про большевиків тимбільше для нас інтересна, що він — як пишеть ся про нього в тім самім "Ню-Йорк Таймс"-ї — є банкиром і капіталїстом та властителем великих фабричних підприємств. Він не є сентименталїстом ані "радикалом", — говорить ся дальше там. Однак він повернув із своєї офіціяльної поїздки по Росії з повною симпатією для російської демократії, репрезентованої тепер большевиками.

З висше наведених слів найбільшого американського капіталїстичного дневника про американського капіталїста стан нам ясно, що Томсон не має жадного інтересу говорити про большевиків того, на що вони не заслугують, або другими словами — Томсон міг сказати про большевиків лише чисту правду, бо-ж він не є жадним соціялїстичним агітатором, щоби пропирав ідею большевиків, ні бідним чоловіком, якого міг би хтось підкупити, щоби говорив в його користь; хоч ми і прекрасно знаємо, що большевики ще ніколи і нікого не підкупльовали ані не підкуплюють.

Отже що сказав американський капіталїст, Томсон, про большевиків?

Тут наведемо його промову з деякими пропусками, бо переповідати все за "Ню Йорк Таймсом" забрало би богато місця.

Зазначимо також, що Томсон стараеть ся порівнати російських большевиків з американським правительством з президентом Вилсоном на чолї, тому з його поглядом на американське правительство ми не годимо ся.

"Першим, чого Росія потребує від нас, — говорив Томсон — є зрозуміти її. Ми не зробили сього дотепер, позаяк ми так мало про неї знаємо. Промова президента Вилсона в конґресї була дуже на часї і пристосована до ситуації; однак вельчезна маса Американців знають дуже мало про большевиків".

"Коли я повернув тому кілька днів з Росії і почав говорити про те, що я видів, чого навчився і яке виніс з того вражінє, мої приятелї сказали: "Що?! Тебе пофарбували також на червоно?" І я відповів: "Вел, коли мати симпатію для 170,000,000 народа, який бореть ся за свободу і красше житє, означає бути пофарбованим на червоно, то мене пофарбували!"

"Большевики хочуть мира. Російський нард хоче мира. Кождий хоче мира. Питанє є, чи мир є одинокою річию, якої вони хочуть і чи є першою річию. Є великою несправедливістю для російського народу і для большевиків припускати, що вони хочуть лише мира або що большевики є лише партією мира. Большевики хочуть загально демократичного мира".

"Ленін і Троцький не посьміли би заключити сепаратного мира з Німеччиною. Російський народ не дозволив би їм сього зробити. Російський народ виборов нарештї свою свободу. Девятьдесять процент з них є неосьвіченими. Майже ніхто з них не посідає маєтку. Між ними панує велика нужда. Однак вони знають се дуже добре, що Росія не може позістати вільною з сусідною автократичною Німеччиною. Тому вони працюють, щоби знищити німецьку автократію".

"Вони проголосили роз'єм з Німеччиною, — се правда. Вони провадять більше або менше відтягані мирові переговори. Однак вони безперервно тримають німецьку армію на східнім фронті. Крім того вони роблять більше, як лише затримуване там армії. Вони під бурюють німецький нарід до своїх власних ідеалів свободи".

"Програма большевиків є більше убійчою для німецької автократії як аліянтські кулї. Переговори Леніна і Троцького в теперішнім часї злучені з Вилсоновою промовою в конґресї, дали більше, як що друге в сій війні, до зрозуміня німецькому народови, що ми не воюємо з ним, а з його автократією, з його милїтарним деспотизмом".

"А що зроблять большевики, як не заключать мира?" — запитали полковника Томсона.

"Вести дальше переговори", — відповів той. "Якраз се, що вони роблять тепер, чи ви не бачите? Переговорювати, зривати переговори, як Німцї не хочуть годити ся на їх условя, переговорювати знов, — і цїлий час вщіплювати свої ідеї про самоправлїнє і демократію німецькому народови. Може вони будуть вести переговори доти, доки дійсний німецький нарід не схоче мира і не прийме дійсного мира".

Одначе я дуже сумнїваю ся, чи німецьке правительство хоче в теперішних обставинах сепаратного мира з Росією. Я є певний, що й Австрія не хоче також. Я є певний, що Австрія не хоче тих тисячів австро-угорських плїнників з Росії, які не жили там як плїнники, але як горожани вільної країни, дістати назад до Австро-Угорщини з їх новими ідеями, яких вони набрали ся в Росії. Я також дуже сумнїваю ся, чи Німеччина хоче своїх плїнників назад, через ті самі причини. І я не бачу можливости для милїтарної автократії, яка править тепер Німеччиною, заключити осібний мир з Росією".

"З другого боку, я є пересьвідчений, що пропаганда демократизму дійсно приймаеть ся в Німеччині, завдяки впливови, яким російський нарід може ділати на німецький нарід. Я чув вже його відгомони кілька тижнїв тому назад, заки ще опустив Росію. Большевики є досить спосібними людьми, щоби дати знати німецькому народови, що сьвіт не воює з ним, а з його автократією".

"Чи ви се зауважили, — сказав він — "що большевики ані разу не ужили в своїх документах або висловах фрази: сепаратний мир?"

"Я тут бою ся лише одної річи, однак се не є большевики, але другі крайні. Я бою ся за висші упривілеовані кляси, які втратили через революцію свої привілеї".

"Вони не відіграли ніякої ролї в революції. Нове правительство до них не належить. Вони програли в революції, а нарід побідив. Сї бувші привілеовані кляси в малій меншости, однак вони є одиноким жерелом, звідки може вийти небезпека сепаратного мира".

"Я думаю, що російський демократизм буде тревалий. Я думаю, що російський нарід буде правити. І я думаю, що без ріжниці, хто стоїть на чолї пролєтаріяту, прийде день, коли повстануть Злучені Держави Росії а Злучені Держави Америки повинні попирати їх і помагати їм".

"Старою Росією управляли крайні праві — цар і упривілеовані кляси, визискували 170,00.000 Росіян. Крайні праві зістали скинені і потім за Керенського і центра були старання зробити коалїцію. Погляд був такий, що країною повинні правити представники всїх кляс — купців, фабрикантів, робітників, селян, банкирів. Богато з тих сторонників коалїційного правительства були революціонерами, однак з упадком старих крайних правих вони стали крайними правими в Росії; деякі з них були незадоволені і змовляли ся на повалене Керенського. Вони хотїли завернути дещо таке, що великим масам народа виглядало як старий порядок. Я думаю, що Керенський за богато подав ся до крайних правих. У всякім разі, там були вічні торги і заговори звернені на нього і він зістав повалений. Його повалили крайні лїві і тепер там є лише крайні лїві в правительстві Росії. Теперішне правительство в Росії є правительством робітників. Се є правительство більшости, і тому, що наше власне (американське) правительство є правительством більшости, я не бачу причини, чому ми не мали би попирати правительства Росії.

Потім полковник Томсон виводив дальше свої погляди про Росію та большевиків і зіставпитаний, чого потребує Росія від Америки?

"Симпатії перше всього — і чобіт!" — відповів той.

Він сказав дальше, що "там буде 50,000.000 Росіян без чобіт сеї весни. Неможливим е дістати тепер обуви в Росії. Частина жовнірів в окопах ще минувшого вересня об вивали свої ноги соломою. Коли люди сходять ті чоботи, які мають ще тепер, їх не буде чим заступити доки не дамо їм помочи."

Говорив також про великий брак в Росії молока і сказав, що Червоний Хрест дав в сім напрямі поміч, однак такої помочи треба богато більше. Сказав також, що в теперішну пору треба давати Росії тільки поміч; на його думку нема потреби висилати до Росії більше комісій.

"Се не правдою, — говорив він,— що засоби висилані до Росії не зістають доручені або що небезпечно туди їх висилати. Сьогодня я отримав каблеґраму від одного з представників Червоного Хреста, який доносить мені, що потяг, складаючий ся з 21 тягарової кари, перейшов через Росію до Румунії, прибувши туди щасливо, а який через цілу дорогу йшов під гарантією і протекцією большевицького правительства. Потяг йшов через 8 днів, значить ся так за скоро як наші желїзниці, або і скорше!"

"Неправдою є немов би большевицький режім є безладем. Я подорожуючи по цілій Росії, не видів жадного насильства через цілий той час як я там був, ані не видів нїчого такого, щоби я був мав побоювати ся тиранії товпи. Росіяни є дуже приємний і терпеливий нарід. Одинокою річию, чого вони боять ся тепер, є поворот до автократизму; вони постановили запобічи тому. Повстанє Корнїлова показало їм, що такі випадки могли би привести до старого ладу, тому вони поставали всї радикалами".

Той відділ Червоного Хреста, якого полк. Томсон був одним з провідників, їздив приватним потягом бувшого царa.

В дома, в Ню Йорку, полк. Томсон отримав добру природну назву: "большевик з Вол Стріту."

На сім кінчить "Ню Йорк Тймс" свою статю про Томсона.

А що ви на те, пани і підпанки, як чужі так і українські? Чуєте "У.Гол.", "Нар.Волї", "К. Ф.", "К. Р." і другі?!

Хто має уха, хай слухає?!

ГОЛОС ГАРДЕНА.

ЛОНДОН, 29 сїчня. — М. Гарден, голосний редактор радикального німецького журнала "Будучність" виступає остро проти нім. правительства, закидаючи йому нещирість на мировій конференції в Берестю Литовськім, твердячи, що Німеччина просто змушує Австро-Угорщину до дальшої війни. Він промовляв дальше рішучо за пошануванем умов, обмеженем узброєнь й обговореня справи Альзації і Льотарингії.

ARCHIVES OF ONTARIO
TORONTO